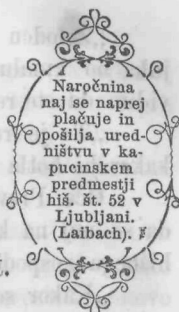

Izhaja 1. dné
v mesecu in
veljá za vse
leto 2 gl. 40 k.
za pol leta
1 gl. 20 kr.
Po pošti: za
vse leto 2 gl.
60 kr., za pol
leta 1 gl. 30 kr.

VERTEC.

Naročnina
naj se naprej
plačuje in
pošilja ured-
ništvu v ka-
pučinskem
predmestji
hiš. št. 52 v
Ljubljani.
(Laibach). f

Časopis s podobami za slovensko mladost.

Štev. 4.

V Ljubljani 1. aprila 1871.

Leto I.

Pregreha ima žalostne posledke.

(Dalje.)

Dvanajst let je minulo, odkar se je Lipe zapisal med cigane in kakor smo slišali, ž njimi na Hrovaško potegnil. Od Rupretove lesene bajte ni bilo več nobenega tirú. Tudi starega Rupreta in njegove žene Mine ni več bilo med živimi. Tam, kjer je stala pred dvanajstimi leti revna, samotna bajta, stala je zdaj lepa in visoka zidana hiša; poleg hiše vkusno napravljeni hlevi, v katerih je bilo mnogo najlepše domače živine. Vse je bilo na novo napravljeno, vse predelano in tako lepo vredjeno, da se je človek zavzemati moral, ako je poznal revno Rupretovo imetje, iz kterega je nastalo takó bogato in vkusno poslopje. Pred hišo je bila kamenena klop, pred ktero se je raztezal velik prostor, ki je bil ob krajih s sadnim drevjem obsajen. Posestnik te nove hiše je bil Gregor Prevdarnik, ki mu so pa sploh le — Rupretov Gropa — rekli. Bil je mož srednje starosti, krepke in čverste postave, ves po volji božje in oče dvojih otrok. Njegova žena Mica je bila prava podoba ranjke Mine in iz bližnje fare domá.

Nekega dné v jeseni sedi Prevdarnik na klopi pred hišo. Na kolenih derži majhnega dečka, poleg njega pa stoji deklica, kakih osem let stara, ki bere iz nekih knjižic. Po cesti pride človek v razterganej vojaški obleki. Opiral se je na dve leseni palici, kajti leva noga mu je bila odrezana. Zagledavši lepo novo hišo, jo naravnost k Prevdarniku zavije. Suhi upadli obraz, globoko vderte oči, koščeni roki, kašelj, težka hoja, vse to je kazalo, da je bolehen in da ne bo več dolgo pokašljeval. Do Prevdarnika prišedši, vsede se na neki panj, ki je stal blizu hišnih vrat, ogleduje hišo od vseh strani in se nekako čudno véde. Čez nekaj časa pa globoko vzdihne in jame tako hudo pokašljevati, da celó Mica pride iz veže, ter pogleda, kdo da je.

„Priatelj, vi imate jetiko“ ga nagovori Prevdarnik.

„Vse nadloge tega sveta imam,“ reče vojak s hripavim glasom, „in rad bi že videl, da bi me Bog rešil telesnih in dušnih bolečin, ako bi bila njegova sveta volja. Edina moja noga, ki jo še imam, mi službo odreka; truplo je slabo in gnjilo, in poleg vsega tega že dva dni nisem imel nič gorkega v svojem želodci.“

„Želodcu se lahko pomaga,“ reče prijazna Mica, „počakajte enmalo, juha bo kmalu kuhana in poldne je že takó blizo; tú na klop se vsedite, vidim da ste res nadložen človek in v serecé se mi smilite.“

„To je revež!“ vzdihne mala Jerica ter pogleda milo svojega očeta, kakor bi hotla reči: „Kaj ne oče, da se tudi vam smili?“

Oče Prevdarnik se nekoliko višej na klop pomaknejo in velé vojaku, da se naj na klop vsede. Vojak si ne pusti dvakrat reči in posede se blizo hišnega gospodarja, ktereга z vpertimi očmi ves zavzet pogleduje.

„Kakor se vam vidi ste gotovo že marsikaj po svetu skusili in prestali,“ reče Prevdarnik; „vaše življenje me jako zanimiva. Povedali nam bote pri kosilu, ako vam je drago, svoje bolj važne dogodke, ker kakor vidim, ste bili tudi vojak in ste berž ko ne v boji zgubili nogó.“

„Oj prestal in skusil sem veliko in vsakoverstne nadloščine so me že terle v mojem življenji. Svojega nadložnega in tugepolnega življenja sem pa sam kriv. Resnična je prislovica, ki pravi: Kakor si kdo postelje takó tudi leži. Rad vam bom povedal žalostne dogodke svojega življenja in vam tudi dovolil, da je pripovedujete vsem mladim ljudém v svarilen izgled, kam pripelje ena sama hudobija mladega človeka, ako se jej že v početku z vso silo ne stavi v bran in je koj v porodu s korenino vred ne zaduši in zatare. Prosil bom pa tudi jaz vas, da mi bote povedali, kako da je ta lepa hiša tukaj nastala, kajti kakor se spominjam, bila je tukaj nekdaj le slaba, lesena bajta starega Rupreta.“

„Ste li morda že bili kedaj v tem kraju?“ vpraša Prevdarnik vojaka, čudé se, da onemogli vojak imenuje imé nekdanjega starega Rupreta.

„Minulo je že več let, da sem bil v tem kraju in sem poznal osebno Rupreta in njegovo dobro ženo Mino. Ali ne živita več bogoljubna in dobra človeka?“

„Ne, umerla sta že obedva,“ reče Prevdarnik nekako zavzet, da je vojaku okolica in Rupretova nekdanja bajta tako dobro v spominu.

„Mir in pokoj njunim kostém“, vzdihne vojak iz globine svojega serecé in debele kaplje se mu vternejo po obledelih licih iz globoko vdrtih oči.

Iz bližnjega farnega zvonika se zasliši poldne zvoniti. Oče Prevdarnik se odkrijejo in molijo na glas angeljsko češčenje; vojak in mala deklica, ki je lepo na tla pokleknila, molita za njim.

„Zdaj pa le v hišo“, se oglasi Mica pri hišnih durih, „kosilo je že na mizi!“

„Prijatelj, pojdite v hišo,“ reče Prevdarnik revnemu vojaku, „zajeli bote z nami enmalo gorke juhe; juha vas bode gotovo nekoliko okrepčala.“

Pri kosilu rečejo oče Prevdarnik svojej ženi Mici: „Glej, Mica! Ta človek tukaj je poznal najina največa dobrotnika Rupreta in Mino, ki se že davno nebeškega raja veselita.“

„Ni mogoče!“ reče Mica ter pogleda nekako začudjeno vojaka.

„Mogoče je, mogoče,“ pravi vojak, „in še prav dobro sem ju poznal, Bog jima daj dobro! — Radoveden pa sem zvedeti, kako da ste vi na to mesto prišli in tú, kjer je stala nekdaj malovredna Rupretova bajta, tako lepo hišo naredili. Ali ste mar vi revno bajtico kupili?“

„Nisem je kupil ne,“ odgovori Prevdarnik, „ampak bogato, a nikakor ne, kakor vi pravite, revno bajtico, dobil sem prav zastonj in še veliko lepih njiv, poljá in celó zlatih denarjev po verh.“

„Tega ne razumem, in zeló sem radoveden, kako bi to bilo,“ zaverne ga vojak.

„Tudi jaz mislim da ne úmete tega. Ker ste pa poznali Rupreta in Mino, kakor pravite, osebno, povedati vam hočem tedaj čudno zgodbo, kako sem prišel iz nič na takó lepo in hvala Bogú, tudi bogato posestvo. Gotovo vas bode povest iz mojega življenja zanimala in spoznali bote iz njé, kako čudna so večkrat pota božja, po katerih nas pelje modra roka njegova. Poslušajte.“

Vojak se sklone na mizo in vidi se mu, da je njegova radovednost do verha prikipela.

„Jaz nisem iz tega kraja domá“, pripoveduje Prevdarnik. „Moji starši so bili jako revni in so mi umerli, ko sem bil komaj kakih deset let star. Ker ni bilo nobenega premoženja pri hiši, dolgovi pa obilno, je bila hiša prodana, mene pa je vzel neki sosed iz miloščine v svojo hišo. Tú sem moral prav pridno delati in mu pri vseh rečeh pri hiši in na polji pomagati. Namestoval mu sem hlapca in to tudi z veseljem, kajti dobro sem vedel, da razun njega, nimam nobenega znanega človeka na svetu. Vse svoje žive dni bodem hvaležen za lepe nauke, ki mi je je dal pošteni sosed, Bog mu je poverni stoterno. Pri sosedu sem bil do svojega šestnajstega leta. Ker so pa med tem časom sosedovi otroci odrasli in mu pri vseh opravilih lahko sami pomagali, pa je tudi sosed nekaj let sim zdatno obožal reče mi nekega dné: Ljubi moj Grog! Ti si zdaj v šestnajstem letu in sposoben za vsako kmetiško delo. Moji otroci so, hvala Bogú, zdravi in se morajo tudi dela poprijeti. Kakor véš, da te rad imam, te vendar ne morem več dalje pri sebi imeti, a to iz dveh vzrokov. Pervič: sem reven in komaj izhajam s svojo družinico; drugič: moram skrbeti, da tudi ti k svojemu kruhu prideš in si časoma kaj prihraniš. Pri meni nimaš nobenega plačila, ampak delati moraš le za hrano in obleko, pa še to je, bodi ga Bogú milo, jako pičlo. — Po mojih mislih bi bilo najbolje, da greš zdaj po svetu in si kake službe poiščeš. Ako se boš deržal, kakor te smo učili, ako boš pridno delal in rad molil, te Bog gotovo ne bode zapustil, pa te bodo tudi vsi dobri ljudjé radi v službi imeli. Še enkrat, — nerad te dam od hiše, pa — mora se zgoditi. Jutri zgodaj ti bom dal nekaj denarjev in takó si boš šel sam svoje sreče iskat po svetu. Prosi Bogá, da bi te k dobrim ljudém pripeljal. — Milo se mi je storilo pri teh besedah dobrega sosedu in debele solzé so me polile. Tudi sosedovim je bilo težko po meni, kajti drugi dan v jutro so vsi jokali, ko sem odhajal. Sosed mi je dal nekaj petic, me je poljubil in djal: Srečno hodi! Bog in sveti angelj varuh naj bota vedno s tabo in te peljeta po pravej poti. Ako boš vtegnil kedaj, obišči nas; vselej te bomo radi pod streho vzeli in ti po zmožnosti postregli. — Takó sem postal sam svoj in odrinil sem v daljni svet, da si poiščem drugega gospodarja. Precej drugi dan sem stopil v nekej majhnej vasi pri nekem kmetu v službo. Ta

kmet je bil jako slab gospodar, brezbožen in zraven še pijanec in velik zapravljivec, da mu ga ni bilo blizo enakega. Terdo sem moral delati, zraven še večkrat kruha stradati in poleg vsega tega sem še bil za vsako majhno nerodnost tepen, da je bilo joj. Dasiravno sem vedel, da je človeku terpljenje dolžnost, vendar nisem mogel več prestajati, posebno ker sem bil dostikrat prav po nedolžnem pretepan in lasán. K svetej maši nisem smel hoditi, pa tudi moliti mi ni bilo dopuščeno. To je bilo tedaj zelo žalostno stanje za mene. — Bilo je neko lepo, jasno noč; ako se ne motim ravno o Križevih, da prav po tihoma vstanem iz svojega revnega ležišča ter jo tebi meni nič, pobrišem od nemarnega, brezbožnega kmeta, brez da bi kaj plačila od njega zahteval. Hodil sem vso noč ne vedé kam me ponesejo nogé. Jelo se je že po malem daniti, da pridem v gosto lesóvje. Dalj časa sem hodil po temnem gozdu tjé ven dan, naravnost po enej stezi, ker stranskih potov je bilo v omenjenem gozdu čuda veliko. Ko takó naprej hodim, zapazim na enkrat pod nekim starim hrastom mladega dečka, ki je prav sladko spal pod drevesom, a poleg njega na tleh je ležala majhna, še precej lična usnjata torbica.“

Vojak pogleda nekako osupnjeno Prevdarnika, globoko vzdihne, potem se nasloni na mizo rekoč: „Nadalje!“

„Kaj? mislim sam pri sebi, to je beraček in ima gotovo kruha v svojej torbici; jaz pa sem lačen, da se čez me vidi. Ne pomišljam se dolgo in sunem spečega dečka s svojo palico rekoč: Hej, dragi! Ali imaš kaj od več kruha v svojej torbi, rad ga kupim en košček od tebe. — Deček se predrami, me nekako debelo in plaho pogleda, skoči po koncu, popusti svojo torbico na tleh ležati in jo na vse kripnje pobriše izpred mojih oči. Meni se je bojazljivost dečkova jako smešna zdela in sem si mislil: Deček gotovo nima dobre in mirne vesti, ker se boji človeka, ki mu nič žalega noče. Naj bo temu kakor rado, torbice vendar ne pustim tukaj ležati. S temi besedami primem za torbico, hitim po stezi, po kateri je deček zbežal, ga kličem in iščem, pa — zastonj. Naprej si nisem upal, ker potov je bilo v gozdu veliko in tudi nisem vedeti mogel, po katerem jo je deček vbrisal. Vernem se tedaj nazaj in kmalu sem bil na planem. Ne daleč od mene zaslišim izpod bližnjega germiča vodo šumljati. Stopim bližej k bistremu studencu, odložim torbico na oglajen kamen, ki je stal zraven vode, ter se napravim, da se umijem. Komaj sem že gledal, tako sem bil zaspan in truden. Ko si prav dobro glavo operem in z žepno ruto otarem, vzamem zopet torbico v roke, da pogledam, če je kaj kruha v njej. Ali mislite si moje zavzetje, ko ne dobim v torbi ne mervice kruha, ampak belo ruto, v kateri je bilo v enem voglu nekaj zavezanega. Berž razvozlam omenjeni vogel in kaj najdem v njem? — Strah in groza! Pet sto rajnšev v papirjih. Še prav dobro se spominjam, bilo je 30 bankovcev po deset in 40 bankovcev po pet rajnšev. To je čudno, si mislim: Kje neki je mogel mladi deček toliko denarjev vzeti. Pa ne, da bi bil deček, še tako mlad, pa že zrel hudobnež, ki je okradel svojega gospodarja. Hitro se vernem še enkrat nazaj, da bi poiskal dečka in ga prijel za odgovor od kod ima toliko

denarjev in res, kmalo dospem do drevesa pod katerim je deček ležal, toda od dečka ni bilo sledú. Hodim še nekaj časa po gozdu sim ter tje in ga kličem na vso sapo, pa — vse zastonj. Gotovo se je ustrašil hudobnež, da je prišel človeku v pest, ki ga bode izdal pravici in jo berž in bolj potegnil iz samotnega lesovja. Jaz ga nisem vtegnil dalje iskati, ker je bilo v gozdu več stranskih potov in nisem prav vedel, po kateri poti bi jo bil begún po-brisal. Namenil sem se tedaj zopet nazaj iti in berž ko pridem v kako bliž-njo faro, gospodu župniku izročiti denarje, da je oznanijo iz lece ter je izročé, komur slišijo.“

Vojak postaja nemiren. Pogleduje zdaj Prevdarnika, zdaj Mico, potem pa zopet pravi: „Prosim na dalje!“

(Konec prihodnjič.)

Stari Plesnik — počena struna.

(Žalostno-podučni spomini.)

Živel je v mestu N. starček, kterega so vsi prebivalci zavoljo njegove priljudnosti, učenosti in zgovorljivosti zelo čislali. Bil je sploh znan kot stari Plesnik. Tudi otroci celega mesta poznali so starega Plesnika, a tudi on je vsacega poznal; posebno je pa rad dobrim in vboglјivim otrokom večkrat kakšno jabelko iz žepa privlekel. Sivi lasjé, ki so mu se spuščali po zgerbančenem vratu, bili so skorej zmiraj pokriti z majhno kapico — in kaj bi ne? — saj če bi plešasto glavico dobrega starčeka kak ostri veter le prepihal, padel bi starček morebiti koj v bolezen, ktereј bi sledila smert. Na nosu stala so vselej debela očala, kedarkoli je moral starček gledati v papir, kar je bilo znamenje, da je stari mož marsiktero noč s prebiranjem knjig in družih pisem preživel.

Otroci so tedaj Plesnika poznali! Ne le otroci celega mesta, ampak tudi vsa odraščena mladost; dá, ni bilo človeka, kteri bi vljudnega starčeka ne bil pozdravil, ko ga je kje na ulici srečal. Saj je pač Plesnik bil v celem mestu edini, ki je tako izverstno vsacega znal na glasovirji, goslih in v petji podučevati. Bilo je že veliko berkastih gospodov, veliko gospá in gospodičin, ki so za svojo godbino vednost le staremu Plesniku bili hvaležni. Je pa tudi Plesnik že veliko let prebival v tem mestu, ter si s podučevanjem v muzikalnih vedah vsakdanji kruhek služil. Bil je sam. Ni imel žene niťi otrok, le polni kupi vsakoverstnih not, ki so sim ter tje po njegovej sobi ležali, pričali so, da je mož skoz in skoz odrasel v godbi. Že zgodaj zjutraj slišalo se je pod njegovim oknom brenkanje na glasovirji. Ljudje, ki so hodili memo, so se večkrat v celih kupih vstavili, poslušaje prekrasne igre verlega starčeka.

* * *

Bilo je na sv. Matevža dan, ko je stari Plesnik prišel po navadi ob štirih popoldne k Stankovim, kjer je mladega Bogomila in njegovo večo